

ACTA POLITOLOGICA

www.acpo.cz

INTERNETOVÝ RECENZOVANÝ ČASOPIS

2013 | Vol. 5 | No. 1 | ISSN 1803-8220

WINGFIELD, Nancy M. (2007). *Flag wars and stone saints. How the Bohemian lands became Czech*. Cambridge, Massachusetts, London: Harvard University Press. 355 s. ISBN 0-674-02582-2.

RECENZE TOMÁŠE BANDŽUCHA

Tento článek podléhá autorským právům, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

Internetový recenzovaný časopis vydává
Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze,
Katedra politologie Institutu politologických studií

WINGFIELD, Nancy M. (2007). *Flag wars and stone saints. How the Bohemian lands became Czech*. Cambridge, Massachusetts and London: Harvard University Press. 355 s. ISBN 0-674-02582-2.

Jednou z os, kolem nichž jako by se otáčely dějiny českých zemí druhé poloviny devatenáctého a první poloviny dvacátého století, je nepochybně spor mezi dvěma zvolna se formujícími národnostmi, které se měly s definitivní platností střetnout v osudném zápase let 1938–1945. Ten však nebyl jen bojem dvou národů, ale i jejich interpretací společných dějin, přičemž po konci druhé světové války ve veřejném prostoru jednoznačně převládl narativ český, podle něž byli německy hovořící obyvatelé českých zemí pouhými kolonisty, kteří se zpronevěřili svým hostitelům a byli po právu odsunuti zpět do země, odkud jejich předkové před mnoha sty lety přišli.

Je pochopitelné, že toto měření sil spojené s traumatizujícími válečnými a poválečnými událostmi vyhloubilo mezi oběma dřívějšími státními národy takřka nepřekonatelnou propast, kdy oproti výše uvedenému vítěznému českému narativu staví druhá strana příběh, v němž dominuje snaha menšiny o zabezpečení se před stále agresivněji si počínajícím sousedním národem a její touha po uznání německého kulturního a společenského přínosu – který byl podle ní mnohem vyšší, než by odpovídalo zastoupení Němců mezi obyvatelstvem českých zemí.

Oba dva tyto příběhy, které sloužily a mnohdy dosud slouží jako ospravedlnění nejruznějších politických požadavků, daly za vznik celé škále historických a publicistických děl, jež přes jejich naprostou vzájemnou neslučitelnost spojuje jejich snaha vymezit jednu stranu konfliktu jakožto mírumilovnou a defenzivní, jako stranu, již ústupky protivníkovi dohnaly až na samé práh národní existence, a stranu druhou jakožto útočný a nekulturní prvek, který

v českých zemích svým násilným postupem nejprve celý spor vyvolal a následně jej až na samo ostří nože vyhrotil.

Ačkoliv se v posledních desetiletích ve vztahu k této problematice na obou stranách zvolna začíná převládat věcný přístup, je stále ještě třeba vítat každou studii, která nepodléhá po léta tradovaným mýtům, jimiž obě národnosti své společné dějiny doslova přesytily. A takováto studie je pak o to cennější, pokud se jedná o dílo psané osobou nezatíženou tragickým vyústěním česko-německého sporu.

Knihou, která pak tento parametr bezesbytku naplňuje je studie americké historičky a badatelky v oblasti gender studies Nancy M. Wingfieldové. *Flag Wars and Stone Saints* s výmluvným podtitulem *How the Bohemian Lands Became Czech*.

O tom, že problematika česko-německých vztahů a národnostní otázka vůbec není pro zámožskou badatelku působící na Northern Illinois University polem neznámým, svědčí obsáhlý poznámkový aparát obsahující krom českých a německých zdrojů (zde je třeba ocenit i redakční práci, neboť překlady se v českých slovech vyskytují jen opravdu ojediněle) i rozsáhlý výběr z předních děl anglofonních autorů zabírajících se problematikou národů, nacionalismu, veřejného prostoru a paměti. Neboť právě s posledními dvěma jmenovanými pojmy autorka pracuje především.

Každá z devíti kapitol, do nichž je kniha členěna, totiž ilustruje měnící se vztah Čechů a Němců mezi lety 1880–1947 na pozadí jedné konkrétní události, během níž se obě národnosti snažily ovládnout veřejný prostor a přizpůsobit jej obrazu svému. Čtenář se při demonstracích doprovázejících Badeniho jazyková nařízení a císařská jubilea

Františka Josefa I. setkává s rostoucí animozitou mezi oběma „zemskými národy.“ Stává se svědkem toho, jak emotivně německá menšina reagovala na vznik samostatného československého státu, kde i to sebenepatrnější gesto považovala za velkou národní křivdu, v čemž jí ovšem zdatně sekundoval český strach z německé kulturní supremace, který se nejhlasitěji projevil při demonstracích proti uvádění německých zvukových filmů v Praze. A v posledních dvou kapitolách dospěje až ke konečné fázi soužití obou národů a k jeho tragickému vyústění, přičemž v něm zůstane trpký pocit z toho, že se fakticky jednalo o nevyhnutelný důsledek cesty nastoupené již na konci 19. století.

V těchto dvou závěrečných kapitolách se také nejvíce projevují přednosti vyplývající z faktu, že Wingfieldové není spoutána s česko-německým prostředím. Autorka tak může přistoupit k soudům, které by v případě, že by je vyřkl český či německý historik, ještě před několika málo lety dozajista vedly k mohutné vlně nesouhlasných komentářů a obvinění autora z neprofesionality a nemístné zaujatosti. Aniž by sklouzávala k lacinému poučování, přesvědčivě ukazuje, že sudetští Němci na podzim 1938 vyměnili relativně uměřený režim, který jim v jisté míře dokonce umožňoval národnostní rozvoj, za totalitní diktaturu, jež svou tvrdě unifikující politikou ohrožovala samotnou existenci sudetských Němců jakožto zvláštní etnické skupiny. Na druhé straně by poukázání na skutečnost, že čerstvě osvobozené Československo kastrovalo po druhé světové své obyvatele podle národnostního klíče na „Němce“ a „Slovany“ v mnohem větší míře než Třetí říše, autorce rozhodně nevyneslo přízeň značné části českých čtenářů.

O snaze Nancy Wingfieldové o maximální nestrannost svědčí i formální úprava knihy, kdy jsou v textu důsledně uváděna jména českých a moravských měst v českém i německém tvaru. Autorka jde dokonce tak

daleko, že pro období před rokem 1918 používá jako první německý a po tomto datu český tvar, přičemž výhradně česká jména obcí se v textu začínou objevovat až v samotném závěru studie při popisu období následujícího po odsunu německé menšiny.

Nicméně národnostní vyvážení knihy nachází svůj negativní doplněk v její určité neukotvenosti. Autorka jako by chtěla pojmut dané období v celé jeho komplexnosti se všemi změnami nejen politickými, ale i sociálními a kulturními – což je úkol zákonitě přesahující vyměřených 350 stran. Autorka tak občas od hlavní linie výkladu odbíhá k některým dílčím a pro uchopení problematiky nepodstatným problémům (jako kupříkladu postavení žen v německé společnosti), čímž zbytečně trpí plynulost textu. Tyto odbočky navíc z pochopitelných důvodů nemohou pokrýt celé spektrum dané problematiky, a tak v čtenáři nejenže zanechávají více otázek než odpovědí, ale zároveň vedou k pochybnostem ohledně autorčiny motivace k jejich zanesení do knihy. Kupříkladu dále nerozváděnou zmínku o tom, že iniciátoři stržení Mariánského sloupu chtěli mimo jiné zbavit Staroměstské náměstí symbolu ženství (s. 146), tak mohou čtenáři díky její strohosti chápat jen jako jakousi úlitbu jí zastávaného fenoménu gender v historii, než jako relevantní podnět k přehodnocení obrazu události z 3. listopadu 1918.

Studie tak díky tomuto nešvaru na několika místech působí jakožto výtah z mnohem obsáhlejšího díla, které by mohlo objasnit ještě mnoho temných míst ve společné česko-německé historii.

Nicméně přes tyto dílčí výtky se dá celkem jednoznačně říci, že kniha fundovaně postihuje základní tendence vývoje vztahů mezi oběma národy, jejich vzájemné „stýkání a potýkání,“ které nakonec vyústilo v události, jež tíží vztahy mezi Čechy a Němci dodnes. Přestože kniha naznačuje, že právě tyto události let 1938–1946 byly

nevyhnutelné, její úplný závěr klade nevyřčenou otázku, zdali v posledních letech neučinila česká společnost přeci jen určitý krok vpřed, když (jak nasvědčují mimo jiné znovu vztyčené památníky císaře Josefa II.) potichu přijala za svou část německé minulosti svých zemí.

Tomáš Bandžuch¹

---

¹ PhDr. Tomáš Bandžuch, student doktorského studia na Ústavu politologie Filozofické fakulty UK, U kříže 8, 158 00 Praha 5 - Jinonice.